

Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Postanowienia wstępne

Art. 1. [Zakres podmiotowy ustawy]

1. Ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 59, 949 i 2203 oraz z 2018 r. poz. 650), z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a, 1b oraz pkt 2 lit. a;
- 2) zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2016 r. poz. 1654 oraz z 2017 r. poz. 773);
- 3) (uchylony);
- 4) publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

1a. (uchylony).

2. Ustawie podlegają również, w zakresie określonym ustawą:

- 1) nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w:
 - a) urzędach organów administracji rządowej,
 - b) kuratoriach oświaty,
 - c) specjalistycznej jednostce nadzoru,

- d) Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych,
 - e) organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych;
- 1a) nauczyciele zatrudnieni w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 1b) nauczyciele zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, oraz publicznej placówce doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym, o których mowa odpowiednio w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b, ust. 6 i ust. 7 pkt 2 i ust. 14 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;
- 2) nauczyciele zatrudnieni w:
- a) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego,
 - b) przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych,
 - c) publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego;
- 3) nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1881);
- 4) pracownicy zatrudnieni u pracodawców niewymienionych w ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1-3, pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadający kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli;
- 5) pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.
- 1 **[Zakres podmiotowy]** Przepis określa zakres podmiotowy Karty Nauczyciela. Przedstawiony katalog jest katalogiem zamkniętym. Ustawodawca w sposób wyczerpujący dokonał wyliczenia, kto podlega przepisom ustawy. Wykonywanie pracy polegającej na nauczaniu lub szkoleniu w jednostkach niebędących placówkami wymienionymi w komentowanym przepisie nie spełnia warunku do uznania jej za pracę nauczycielską, a konsekwentnie osób wykonujących ją za nauczyciela.

SN Żadna inna praca – poza pracą objętą przepisami art. 1 w zw. z art. 3 Karty Nauczyciela nie jest uznawana za pracę nauczycielską. (Wyrok SN z 31 maja 2006 r.; sygn. akt I UK 319/05)

[Nauczyciele w przedszkolach i szkołach] Zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela, ustawie podlegają: nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie przepisów ustawy – Prawo oświatowe. Nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w wymienionych jednostkach podlegają przepisom Karty Nauczyciela w pełnym zakresie. Karta Nauczyciela jest pragmatyką zawodową nauczycieli, stanowiącą *lex specialis* wobec przepisów Kodeksu pracy. W szczególności do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych nie mają zastosowania przepisy ustawy o pracownikach samorządowych. Stanowi o tym wprost zapis art. 3 ustawy o pracownikach samorządowych, zgodnie z którym przepisów tejże ustawy nie stosuje się do pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych gminy, powiatu, województwa, których status prawny określają odrębne przepisy. „Odrębnymi przepisami” w przedmiotowej sytuacji są przepisy Karty Nauczyciela. Ustawa o pracownikach samorządowych ma natomiast zastosowanie m.in. do pracowników niebędących nauczycielami, zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez samorządy.

Niewątpliwie powołany ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela obejmuje swoim zakresem najliczniejszą grupę nauczycieli. Ustawodawca, określając, kto podlega przepisom Karty Nauczyciela, odwołuje się do ustawy – Prawo oświatowe. Do 31 sierpnia 2017 r. ustawie podlegali nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy o systemie oświaty. Zmiana związana jest z reformą ustroju szkolnego, zapoczątkowaną przy końcu 2016 r., wprowadzoną Przepisami wprowadzającymi ustawę – Prawo oświatowe. Reforma odeszła częściowo od modelu szkolnictwa określonego w przepisach ustawy o systemie oświaty. Typy szkół, w których prowadzona będzie edukacja szkolna, zostały określone w art. 18 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe. Od 1 września 2017 r. w systemie oświaty funkcjonują następujące typy szkół:

- 1) ośmioletnia szkoła podstawowa;
- 2) szkoły ponadpodstawowe:
 - a) czteroletnie liceum ogólnokształcące,
 - b) pięcioletnie technikum,
 - c) trzyletnia branżowa szkoła I stopnia,
 - d) trzyletnia szkoła specjalna przysposabiająca do pracy,
 - e) dwuletnia branżowa szkoła II stopnia,
 - f) szkoła policealna dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku.

Reforma ustroju szkolnego przebiega etapowo w sposób określony w Przepisach wprowadzających ustawę – Prawo oświatowe. Założeniem reformy jest m.in. stopniowe wy-

gaszanie kształcenia w dotychczasowych gimnazjach, które ostatecznie zakończy się 31 sierpnia 2019 r., a w przypadku gimnazjum dla dorosłych – z dniem 31 stycznia 2020 r.

Sukcesywnie przebiega również przekształcenie pozostałych typów szkół. Z dniem 1 września 2017 r. nastąpiło przekształcenie dotychczasowej sześciolletniej szkoły podstawowej w ośmioletnią szkołę podstawową. Z dniem 1 września 2019 r. dotychczasowe trzyletnie liceum ogólnokształcące staje się czteroletnim liceum ogólnokształcącym. W latach szkolnych 2019/2020–2021–2022 w czteroletnim liceum ogólnokształcącym są prowadzone klasy dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego dla absolwentów dotychczasowego gimnazjum, aż do czasu likwidacji tych klas.

Analogicznie, z dniem 1 września 2019 r. dotychczasowe czteroletnie technikum staje się pięcioletnim technikum, a w latach szkolnych 2019/2020–2022/2023 w pięcioletnim technikum prowadzi się klasy dotychczasowego czteroletniego technikum dla absolwentów dotychczasowego gimnazjum, aż do czasu likwidacji tych klas.

Z kolei, z dniem 1 września 2017 r. dotychczasowa zasadnicza szkoła zawodowa stała się branżową szkołą I stopnia. Oddziały dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej dla absolwentów dotychczasowego gimnazjum organizowane są w branżowej szkole I stopnia w latach 2019–2020–2021/2022.

- 3 **[Nauczyciele w zakładach poprawczych]** Przepisom Karty Nauczyciela podlegają także nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w jednostkach, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela – tj. w zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich. Nowela przepisów Karty Nauczyciela, wprowadzona ustawą o zespołach opiniodawczych, wykreśliła z komentowanego przepisu nauczycieli zatrudnionych w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych.

Ustawa o zespołach opiniodawczych wprowadziła zmiany m.in. w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich. Zadania wykonywane do czasu nowelizacji przez pracowników pedagogicznych rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych są obecnie wykonywane przez opiniodawcze zespoły sądowych specjalistów. Mocą przepisów ustawy o zespołach opiniodawczych rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne stały się opiniodawczymi zespołami sądowych specjalistów, a w konsekwencji zmianie uległ status prawny zatrudnionych w nim pracowników pedagogicznych. W efekcie psychologowie, pedagodzy i lekarze rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych stali się specjalistami opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów. Ponadto z dniem wejścia w życie tejże ustawy – tj. 1 stycznia 2016 r. – wygasły uprawnienia pracowników pedagogicznych zatrudnionych w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych, przewidzianych na gruncie przepisów Karty Nauczyciela. Ustawodawca zastrzegł jednak, że niektóre z tych uprawnień nie podlegają wygaśnięciu. Wyjątek dotyczy uprawnień emerytów i rencistów, o których mowa w art. 53 ust. 2 i 3a, art. 54 ust. 4, art. 56 i art. 58 w zw. z art. 60 oraz art. 72 ust. 4 Karty Nauczyciela – art. 27 ustawy o zespołach opiniodawczych. Wyjątkiem objęte są więc następujące kwestie:

- odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli będących emerytami, rencistami lub nauczycielami pobierającymi nauczycielskie świadczenia kompensacyjne,